

Istanbul'un En Eski Limanı Keşfedildi

Istanbul Arkeoloji Müzeleri Arşivi

Yenikapının Eski Gemileri

İstanbul'da sürdürülen "Marmaray" projesi, ulaşımı büyük ölçüde rahatlatacak bir altyapı çalışması. Ama Marmaray'ın çok farklı bir özelliği daha var. Marmaray inşaatı sırasında kentin en eski limanının ve birçok batık geminin ortaya çıkarılmış olması. Bu nedenle Marmaray inşaat alanlarında, arkeoloji araştırmaları da yürütülüyor.

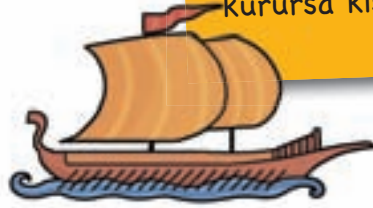
Marmaray Projesi, İstanbul'un farklı semtlerine yeni metro istasyonları kurulması amacıyla başlatıldı. Projenin en önemli bölümü, kentin Asya yakasıyla Avrupa yakasını birleştirecek ve deniz tabanının altından geçen bir tüp geçit. Bu tüp geçidin içine dönecek demiryolu sayesinde metro trenleri Boğaz'ın altından ilerleyerek karşı kıyıya geçebilecek. Çok heyecan verici, değil mi?

Marmaray inşaatında yürütülen arkeoloji araştırmaları da en az projenin kendisi kadar ilginç ve heyecan verici. Marmaray Projesi kapsamındaki inşaat çalışmaları 2004 yılında başladı. İstanbul, tarihi çok eskilere uzanan bir kent olduğu için, inşaat alanındaki çalışmalar sırasında arkeolojik buluntulara rastlanması sürpriz olmadı. Hatta, bunun için İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nden uzmanlar da çalışmalarda yer alıyordu. Ancak, buluntuların ardı arkası kesilmedi. En ilginç keşiflerden biri de Yenikapı semtindeki kazılarda yapıldı.

İstanbul Üniversitesi Yenikapı Batıkları Projesi Arşivi

Kazılar sırasında bulunan batıkların her biri dikkatle korunuyor. Önce batığın çevresi ve üzeri bir çadırla örtülüyor. Bir otomatik sulama sistemi kuruluyor ve kalıntılar düzenli olarak sulanarak kurumamaları sağlanıyor. Çünkü yüzyıllarca suda kalmış bu eski ahşaplar kurursa kısa sürede bozulabilir.

İstanbul Üniversitesi Yenikapı Batıkları Projesi Arşivi

İstanbul Üniversitesi Yenikapı Batıkları Projesi Arşivi

Batıklar, arkeolojinin ayrı bir uzmanlık alanı. Buradaki batıklarda da, İstanbul Üniversitesi Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü'nden batık araştırmacıları çalışıyor. Araştırmacılar, batığın her parçasını ayrı ayrı inceliyor. Ölçümler yapıyor, batıkların fotoğraflarını çekiyor, çizimlerini yapıyorlar. Daha sonra batığı özel bir yöntemle yerinden kaldırarak bir su tankında korumaya alıyorlar. Ahşabın bozulmasını önlemeye yönelik işlemler yapıyorlar.

İstanbul Üniversitesi Yenikapı Batıkları Projesi Arşivi

Yenikapı, deniz kenarında bir semt. Buraya, boğazın iki kıyısını birleştirecek tüp geçitli demiryolunun en önemli istasyonlarından biri kurulacak. Ancak, 2005 yılında burada bir batık gemi kalıntısı bulundu. Ardından bir tane daha, bir tane daha...! Zaman içinde batıkların sayısı 35'e ulaştı. Bu sırada eski bir limana ait başka kalıntılar da bulundu. Arkeologların hiç kuşkusu kalmamıştı. Burası, eski gezginlerin sözünü ettiği ama bugüne kadar yeri bulunamamış olan Theodosius Limanı'ydı. MS 300'lü yıllarda, Doğu Roma İmparatorluğu'nun ilk zamanlarında kurulan bu liman, Orta Çağ'da bile kullanılmaya devam etmişti. Daha sonra bugünkü adıyla Bayrampaşa Deresi'nin denize sürüklediği toprakların birikmesiyle liman zaman içinde doldu. Kazı alanındaki incelemeler, limandaki batık gemilerin fırtına sonucu ya da bir tsunami dalgasıyla batmış olabileceğini gösteriyor.

Theodosius Limanı, Mısır'dan ticaret tekneleriyle getirilen tahılın boşaltılıp depolandığı yerd. Bu yolla kentin yiyecek gereksinimi büyük ölçüde dışarıdan sağlanıyordu. Limanda kürekli gemiler ve yelkenliler vardı. Savaş gemileri de buraya demirliyordu. Ayrıca, kentin yapılaşması için gereken inşaat malzemelerinin çoğu da gemilerle bu limana geliyordu. Burası çok işlek bir limandı. Tüccarlar, denizciler, taşımacılar, askerler... Liman telaş içinde koşuşturarak işini yapmaya

İstanbul Üniversitesi Yenikapı Batıkları Projesi Arşivi

Metro'nun Üsküdar, Sirkeci ve Sultanahmet'te yapılacak duraklarında da arkeolojik çalışmalar yürütülüyor. Ama en büyük kazı alanı, Yenikapı'da. Yenikapı kazı alanındaki çalışmalar 2005 yılından bu yana gece gündüz sürdürülüyor. Şimdi artık kazılar sona ermek üzere. Bulunan eserlerin bir bölümü, inşaat çalışmalarında zarar görmemeleri için başka bir yere taşınmış. Buraya yapılacak metro istasyonu büyük bir müzeyi de kapsayacak. Kazılarda çıkarılan buluntular da bu müzede sergilenecek.

çalışan insanlarla doluydu... Burası o dönemin en büyük ve en işlek limanıydı.

Kazılar sırasında İstanbul'un tarihinin daha eski dönemlerine ait keşifler de yapılmış. Bunların en heyecan verici olanlarından biri de günümüzden 8500 yıl önceki Yontma Taş Devri'nden kalma bir yerleşim yerinin bulunmuş olması.

Kazı alanında birçok farklı üniversiteden, farklı uzmanlık alanlarından araştırmacılar çalışıyor. Örneğin bir ekip, kazılarda bulunan hayvan iskeletlerini inceliyor. Bir başka ekip, alanın jeolojik özelliklerini araştırıyor. Alanda bulunan tohumları inceleyen ya da Yontma Taş Çağı bulgularını değerlendiren uzmanlar da var. Şimdi araştırmacılar, bu limanın özelliklerini, o dönemlerde yaşamış insanların günlük yaşamlarını, nasıl beslendiklerini, nelerle uğraştıklarını ortaya çıkarmaya çalışıyorlar. Tüm bu çalışmalar, İstanbul Arkeoloji Müzeleri başkanlığında yürütülüyor.

Yenikapı batıklarıyla ilgili daha fazla bilgi için İnternet'te <http://www.yenikapibatiklari.com/> adresini ziyaret edebilirsiniz.

İstanbul Üniversitesi Yenikapı Batıkları Projesi Arşivi

Aslı Zülal
Çizim: Bengi Gençer

Yazının hazırlanmasına katkılarından ötürü
İstanbul Üniversitesi Taşınabilir Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım
Bölümü'nden Yard. Doç. Dr. Ufuk Kocabaş'a teşekkür ederiz.